

minimumvergoeding die zij bepalen op 25 EUR per punt. De Koning kan de waarde van het punt verhogen nadat hij advies heeft ingewonnen bij de respectieve overkoepelende oordes. De parlementariërs motiveren hun voorstel door te stellen dat het niet volstaat om een vlotte toegang tot de Justitie te bevorderen, maar het tevens noodzakelijk is een kwaliteitsvolle verdediging te leveren. Zij willen hiermee voorkomen dat de armste mensen worden verdedigd door de minst ervaren advocaten. Dit voorstel verdient zeker aandacht. In het huidige tijdperk waar de advocaat ook ondernemer wordt, krijgen de mechanismen van de vrije markt een alsmar groter belang. De advocaat heeft ook oog voor rendabiliteit en groei van zijn praktijk. Wil de advocaat kwaliteit blijven leveren, dan vraagt dit van hem een investering zowel in knowhow als in de organisatie van zijn kantoor. Een redelijke vergoeding voor zijn prestaties is dan ook een vereiste. Dit geldt evenzeer en nog meer voor de kosteloze juridische bijstand. De advocaat levert dergelijke bijstand aan de zwakste rechtzoekenden van onze samenleving die op tal van vlakken al 'kwaliteit' moeten ontberen. De wet op de juridische bijstand is inderdaad een aanzet geweest tot professionalisering en modernisering van het juridische bijstandstelsel, maar is verre van af. Wordt hopelijk vervolgd.

En voor de middenklasse is er... de algemene rechtsbijstandsverzekering

Het idee van de algemene rechtsbijstandsverzekering is de minister niet ongenegen. Het is één van de volgende fases in haar beleid. In haar beleidsnota stelt zij dat tegen mei 2004 een verslag moet opgemaakt worden door de respectieve overkoepelende oordes met een analyse van een solidariteitssysteem voor de juridische risico's.²⁴ Er is een werkgroep opgestart geleid door de Ordre des barreaux francophones et germanophones. Deze Orde overlegt met de andere actoren zoals de Orde van Vlaamse Balies, de verzekeraars, de ziekenfondsen, de Hoge Raad voor de Justitie of Test-Aankoop. Aanvankelijk had de minister gedacht om 'de sociale zekerheid voor de justitie' toe te vertrouwen aan de ziekenfondsen die niet enthousiast waren.²⁵ Vervolgens had zij gedacht aan de familiale verzekering. In een interview in *De Tijd* van 14 november 2003²⁶ deelden de rechtsbijstandsverzekeraars mee dat zij bereid waren om te praten, maar wilden zij

tevens tal van kanttekeningen maken. Zo vonden zij de kostprijs een niet onbelangrijk gegeven. De verzekeraars hekelden ook de loutere aandacht van de minister voor conflictoplossing via procedures. Zij benadrukten de rol van de bemiddelaars voor 'kleine zaken'. In ieder geval ziet het er naar uit dat hierover niet onmiddellijk een consensus zal gevonden worden. De minister hoopt in ieder geval wel op een derde systeem *sui generis* uit te komen. Wordt alleszins vervolgd.

Steven GIBENS

Recht en geestelijke gezondheidszorg

1. Risicotaxatie in de forensische sector

De interneringsmaatregel¹ is gericht op plegers van een misdaad of wanbedrijf die op het moment van de berechting lijden aan een ernstige geestesstoornis² en bovendien sociaal gevaarlijk zijn.³ Het traject dat geïnterneerden doorlopen, kent meerdere scharniermomenten waarop een inschatting gemaakt wordt van het gevaar dat betrokkene betekent voor de maatschappij. In de forensische psychiatrie behoort het inschatten van het risico op toekomstig delictgedrag dus tot de dagdagelijkse praktijk: het maakt veelal deel uit van de opdracht van de deskundige in strafzaken en bij een naderende invrijheidstelling of bij overplaatsing van een geïnterneerde naar een minder beveiligde *setting* zal men steeds een inschatting doen van de sociale gevaarlijkheid van de betrokkene.

Ondanks de frequente toepassing, is er totnogtoe nauwelijks systematisch inzicht in de elementen die aan de grondslag liggen van een dergelijke inschatting. Veelal gaat het om een ongestructureerde klinische inschatting, die wordt ingegeven door de kennis en ervaring van de betrokken gedragsdeskundige.

Uit de onderzoeksliteratuur blijkt echter dat klinische predictie minder goede resultaten geeft dan predictie op grond van factoren waarvan in wetenschappelijk onderzoek is aangetoond dat ze een verband vertonen met delictgedrag. Recentelijk wordt dan ook het gebruik van gestandaardiseerde risicotaxatieschalen sterk aanbevolen, om de betrouwbaarheid en de validiteit van de taxatie te vergroten. Standaardisatie ver-

24. Algemene Beleidsnota van de Minister van Justitie, *Parl. St. Kamer* 2003-04, 0325/016, 13.

25. *De Tijd*, "De Belgische justitie is een klassejustitie", 17 november 2003.

26. *De Tijd*, "Verplichte rechtbijstandsverzekering wordt te duur", 14 november 2003.

1. Wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, gewoontemisdadigers en plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten (WBM).

2. Staat van krankzinnigheid, zwakzinnigheid of ernstige staat van geestesstoornis waardoor ze niet in staat zijn hun daden te controleren (art. 1 WBM).

3. Voorwaarde gegroeid uit de jurisprudentie.

gemakkelijk tevens de communicatie over het delict risico en leidt tot een grotere transparantie van de taxatie.⁴ Van de beschikbare gestandaardiseerde meetinstrumenten voor risicotaxatie blijkt de HCR-20⁵ veelbelovend. In een tweedaagse workshop⁶ werd achtergrondinformatie m.b.t. de forensische psychodiagnostiek en de risicotaxatie verschaft, daarnaast werd aan de hand van casusmateriaal actief gewerkt met de HCR-20⁷ en de SVR-20.⁸

De HCR-20 blijkt een uitstekend hulpmiddel bij klinische inschattingen naar toekomstig gewelddadig gedrag en een geschikt instrument voor onderzoek en biedt daarnaast de mogelijkheid om op een systematische manier te rapporteren over de risico-inschatting.

De HCR-20 is een lijst van 20 risicofactoren voor gewelddadig gedrag. Hij omvat een historisch gedeelte dat gescoord wordt op basis van feitelijke, statische gegevens uit het verleden. De historische items (10) bundelen informatie over verschillende mogelijke probleemgebieden als eerder gewelddadig gedrag, relatievorming, het arbeidsverleden, middelengebruik, de kindertijd, problemen van onttrekking aan toezicht en de psychische toestand (aanwezigheid van psychische stoornis, persoonlijkheidsstoornis, psychopathie).

Het 'hier en nu' wordt beoordeeld aan de hand van 5 klinische items. Deze klinische risicofactoren zijn in principe veranderbaar, bijvoorbeeld onder invloed van een interventie. Het derde gedeelte behandelt, aan de hand van 5 risicohanteringsitems, de vraag hoe betrokkene zich aan toekomstige omstandigheden zal aanpassen.

Het dient steeds duidelijk te zijn in welke context de voorspelling geldt (gewelddadig gedrag in de instelling of in de samenleving). In het kader daarvan dient bij wijziging van de context een nieuwe risico-inschatting plaats te vinden.

Scoren van de items gebeurt aan de hand van een eenvoudige driepuntenschaal. Bij het indelen in categorieën (laag, matig, hoog risico) kan men zich echter niet beperken tot het maken van een eenvoudige optelsom. Positieve score op één specifiek item kan de beoordelaar doen besluiten

tot hoog risico. In dit kader wijzen de auteurs erop dat psychopathie een belangrijke voorspeller is van recidive.

De SVR-20⁹ omvat richtlijnen om op een gestructureerde wijze het risico op seksueel gewelddadig gedrag in te schatten. Het eerste deel omvat items (11) die in verband staan met de psychosociale aanpassing van de betrokkene. De meeste van deze factoren zijn historisch van aard, andere betreffen het huidige functioneren. In het tweede deel wordt informatie m.b.t. tot de gepleegde seksuele delicten gebundeld (7 items). De twee items die het derde deel uitmaken, gaan over de toekomstplannen van betrokken.

2. Recente wetgevende initiatieven betreffende de interneringsmaatregel

Op 13 november 2003 werden 2 wetsvoorstellen betreffende de interneringsmaatregel door de heer Stefaan DE CLERCK, in de Senaat ingediend. Het betreft het Wetsvoorstel betreffende de internering van delinquenten met een geestesstoornis en het Wetsvoorstel tot wijziging van de wetten betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling en tot wijziging van de Wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke. Deze wetsvoorstellen nemen de tekst over van de wetsontwerpen die op 7 april 2003 in de Kamer van Volksvertegenwoordigers werden ingediend.

3. Interuniversitaire postacademische vorming Forensische psychiatrie en psychologie

Op donderdag 13 november 2003 startte de derde versie van de interuniversitaire (Universiteit Antwerpen, Katholieke Universiteit Leuven, Universiteit Gent en Vrije Universiteit Brussel) postacademische vorming Forensische psychiatrie en psychologie. Gedurende twee jaar worden specifieke thema's uit de forensische sector toegelicht aan een publiek van psychiaters, psychologen en criminologen.

Sylvie DE VUYSERE
assistent, Afdeling Strafrecht,
Strafvordering en Criminologie,
K.U.Leuven

4. C. DE RUITER, "Forensische psychodiagnostiek en risicotaxatie: ontwerp van een forensisch psychologisch testinstrumentarium" in T.I. OEI en M.S. GROENHUIJSEN, *Forensische psychiatrie anno 2000. Actuele ontwikkelingen in breed perspectief*, Deventer, Gouda Quint, 2000, 301-315.

5. Historical Clinical Risk Management.

6. Workshop 'Forensische diagnostiek en risicotaxatie' op 28 oktober 2003 en 11 november 2003, onder leiding van prof. dr. C. DE RUITER, georganiseerd door Cure & Care Development.

7. C.D. WEBSTER, K.S. DOUGLAS, D. EAVES en S.D. HART, *HCR-20. Beoordelen van het risico van gewelddadig gedrag*, versie 2. The Mental Health, Law and Policy Institute, Simon Fraser University, 1997. Nederlandse vertaling: M. PHILIPSE, C. DE RUITER, M. HILDEBRAND en Y. BOUMAN, 1999, 113 p.

8. Sexual Violence Risk Management.

9. D.P. BOER, S.D. HART, P.R. KROPP en C. D. WEBSTER, *SVR-20. Richtlijnen voor het beoordelen van het risico van seksueel gewelddadig gedrag*. The Mental Health, Law and Policy Institute Simon Fraser University, 1997. Nederlandse vertaling: M. HILDEBRAND, C. DE RUITER, D. VAN BEEK, Enschede, FEBO druk, 2001, 123 p.